

Cetatea dacică de la Cotnari, un adevărat complex de fortificații

de Conf. univ. dr. George V Grigore

Chiar dacă suntem obișnuiți ca atunci când se vorbește despre dacii, noișă ne gândim la zona Transilvaniei, sunt totuși cetăți dacice și în alte regiuni din țara noastră. Una dintre acestea este cetatea dacică de la Cotnari (jud. Iași). Aceasta a fost inclusă în Lista Monumentelor Istorice de valoare excepțională. Dealul Cătălina, pe care se află sit arheologic „Cetatea de la Cotnari”, este situat în partea de nord-vest a localității Cotnari, făcând parte din masivul Dealul Mare-Hârlău. Se prezintă sub forma unui platou cu lungimea de 1.100 metri, lățimea maximă de 150 metri și altitudinea de aproximativ 100 metri. În secolele IV-III î.Hr., în timpul platoului a fost amenajat defensiv prin construirea unei cetăți geto-dacice și a altor elemente exterioare de fortificație. Cetatea propriu-zisă ocupă jumătatea nord-vestică a platoului, cu o suprafață de aproximativ 4,5 hectare, cu laturile de 450×100 metri. Cetatea a fost construită în secolele IV-III î.Hr., fiind de mare importanță strategică, cu ziduri, valuri de pământ cu miez de piatră, șanțuri succesive de apărare. Fortificațiile descoperite arată că a fost ridicată pentru apărarea împotriva atacurilor barbare, iar tehnica de realizare dovedește că a fost singurul tip de „murus dacicus” păstrat în țară. Platoul de 4 hectare de pe dealul Cătălina, în a cărui margine de NV se află o cetate hallstattiană târzie, construită la începutul (primele decenii) secolului al IV-lea î.Hr.. Laturile de NV și NE sunt marcate de pante a căror înclinare a fost accentuată prin executarea unor lucrări de

excarpare. Pe apul celordouăpante a fost construit un val cu baza de 4-6 m, având înălțimea actuală de 0,40-1 m, prevăzut în interior cu zid de piatră pentru consolidare, înalt de 0,60-0,80 m. Valul de pelatura de SV se găsea amplasat la capătul unei suprafețe în pantă, pe direcția N – S, de aceea la acesta există două întreruperi, plasate în zona de maximă acumulare a viiturilor, divizându-l în trei segmente egale între ele. Nici pe această latură a valului areșantadiacent. Pentru a asigura stabilitatea valului de pelatura de SV, s-a construit o armătură dintr-un ansamblu de ziduri de piatră cu emplecton de nisip și schelărie de bârne de stejar. Segmentul al treilea, în afară de zidul longitudinal, are o serie de ziduri transversale. Peste această șesătură de zidărie se așază umplutura de pământ. O armătură de tip identic se găsește pe pelatura de SE, înaltă de 5 m, cu baza 25 m, care reprezintă o întrerupere destinată intrării. Spre deosebire de celelalte laturi, aici valul este prevăzut la exterior cu un șanțadiacent, cu lățimea superioară de 23 m și adânc de 6 m. În afară de acesta, ca element complementar valului, apare palisada, clare semnalată pe laturile de SV și SE, construită din pari cu secțiunea de 0,15 – 0,30 m, așezați la distanță de 1,50 – 1,80 m unul de altul. Palisada are o înclinație spre exterior de 70-80 grade. Cercetările arheologice au pus în evidență existența unor locuințe de suprafață și a unor bordeie. De asemenea, au fost identificate și resturi de locuire din sec. III—II î.Hr. care, după modul în care sunt dispuse, dovedesc faptul că locuitorii din această perioadă nu au mai utilizat vechile fortificații geto-dacice, cetatea încetând de a mai fi folosită datorită invaziei bastarilor. Locuirea din sec. III—II î.Hr., aparține tot populației autohtone dacico-getice. Este probabil ca de pe înălțimea Cătălinasă provină o statueta de bronz a lui Apollo, descoperită în 1834, sau 1835, în fosta vie a lui Stăcin. Rezervația arheologică de la Cotnari s-a înființat în anul 1992 și se subordonează Muzeului de Istorie a Moldovei. Poate fi vizitată fără nici o problemă, până pe platoul cetății, unde se poate ajunge pe un drum asfaltat.

Din punct de vedere militar, cetatea se află pe un deal ce domină zona. Între părți, nord, est și vest, este practic inaccessibil datorită pantelor abrupte. Singuracale de acces se pot găsi spre sud, în lungul crestei. Acolo au fost găsite de arheologi și parțial conservate, urmele unei fortificații din piatră, construit în transversul dealului, având în fața un șanț de apărare întărit cu un val de pământ și piatră. Dealul Cătălina, era într-un sistem de apărare ce cuprindea 6 cetăți dacice, necercetate în totalitate de arheologi. Rezervația arheologică de la Cotnari a fost investigată de regretatul cercetător Adrian C. Florescu de la Institutul de arheologie din Iași. „Pentru prima dată, prin cercetările lui Adrian C. Florescu (...), s-a reușit cu multe strădanii, care i-au zdruncinat sănătatea, să se conserve mulțiani, cu mijloace ingenioase, realizate de el și de volanții săi lucrători de la Cotnari, o parte din întăriturile dacice din secolul IV î.Hr. de pe înălțimea Cătălina. Rezervația arheologică de la Cotnari și lucrările științifice în tocmite de Adrian C. Florescu cu privire la sistemul de fortificație al acestei cetăți geto-dacice vor trebui valorificate în continuare, muzeistic și științific (...)”.

Aceste aprecieri aparțin acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița, zeci de ani director al Institutului de istorie și arheologie „A.D. Xenopol”. În lucrarea de istorie aflată în pregătire pentru a fi publicată, scrisă de învățătorul Ioan Musei, „Pagini din istoria Hârlaului Medieval” (p.7) există următoarea referire la această cetate dacică: „Cetatea de pe dealul Cătălina-Cotnari, împreună cu cea semnalată la poalele Dealului Vodă și cetatea de pe dealul Basaraba Scobinților, cu urme încă vizibile, dar puțin cercetate, formau un lanț de fortificații deosebit de necesare populației autohtone în a face față atacurilor barbare care fi venit dinspre nord, vest, sud și sud-est. Evident că celelealte patru cetăți dacice pe care le-am amintit deja: Cetatea de pe dealul Cătălina (395 m), de pe Dealul Vodă (313 m), dealul Basaraba Scobinților (421 m), dealul Grădiște, satul Zlodicașicea amplasată în imediata apropiere a satului Ceplenița) le revine rolul de a apăra estul regiunii, locul de contact

dintre Podișul și Câmpia Moldovei. Săpăturile arheologice executate recent cu multă migală au scos la iveală fundațiile unei cetăți traco-getice din secolele V-IV î.Hr.. S-au găsit urme de locuințe, obiecte de fier, cuțite, topoare, obiecte din bronz, ceramică etc. Un plan din anul 1853 al Cotnariilor, ne arată acest deal prelungindu-se până la punctual numit „Movili”. Pe platoul dealului este scris „Catelina mare”, despărțit de „Citadela” cu un șanț. Tot pe această hartă este semnalat spre Horodiște un șanț însemnat care înconjurașia tăculme, numită „Catelina mică”. Șanțul care depășește Horodiștea are un loc de trecere numit „poarta cetății”. Probabil este vorba de un complex de întărituri, principală așezare fiind pe platoul Cătălinei Mari ce merge până la versantul abrupt dinspre Ceplenițași se numea „Citadela”. Dacă săpăturile arheologice ar fi continuate, platoul de pe dealul Cătălinei ar dezvălui multe din tainele ascunse mii de ani! Toate acestea ar face din acest loc unul de interes pentru cercetătorii istorici, pentru arhitecți și mai ales pentru turiști.

Surse: wikipedia.org; cetatea-catalina.blogspot.com; enciclopedia-dacica.ro; cultural.bzi.ro; cotnari-infocentru.ro; rufon.org; academia.edu; turismcotnari.ro

1

2

